

A close-up portrait of actor Matthew Perry. He has dark, wavy hair with some grey at the temples, light blue eyes, and a slight stubble. He is wearing a dark, possibly black, collared shirt. The background is a soft, out-of-focus grey-blue gradient.

MATTHEW PERRY

MEMOÁR

Lisa Kudrow
előszavával

Jóbarátok, szerelmek
és az a Rettenet

MATTHEW PERRY

Jóbarátok, szerelmek
és az a Rettenet

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2022

Minden szenvedőnek.

Aki átélte, érti.

A legjobb kiút mindig az, amelyet végigjársz.

– Robert Frost

Csak még egy napot kell kibírnom.

– James Taylor

Tartalomjegyzék

Előszó – Lisa Kudrow	11
Prológus	13
1. Kilátás.....	26
KÖZJÁTÉK – New York	55
2. Egy újabb szenvedésre ítélt generáció	60
KÖZJÁTÉK – Matman	80
3. Battyu	85
KÖZJÁTÉK – Halott	110
4. Mintha már jártam volna itt.....	118
KÖZJÁTÉK – Közelkép	140
5. Itt nincs negyedik fal	141
KÖZJÁTÉK – Lyukak	177
6. Bruce Willis	178
KÖZJÁTÉK – A mennyország elszabadul.....	200
7. Azért vannak a jóbarátok.....	208
KÖZJÁTÉK – Zsebek.....	229

8. Odüsszeia	232
KÖZJÁTÉK – Traumatábor	247
9. A felesleges harmadik	249
KÖZJÁTÉK – Erőszak Hollywoodban	259
10. A Rettenet	263
KÖZJÁTÉK – Dohányzó szakasz	292
11. Batman	305
Köszönetnyilvánítás	317

Előszó

írta Lisa Kudrow

– Hogy van Matthew Perry?

Évek óta ez az a kérdés, amit különböző időpontokban ugyan, de a leggyakrabban tesznek fel nekem. Pontosán tudom, miért érdeklődnek az emberek: szeretik Matthew-t, és azt akarják, hogy egészséges legyen. Én is így vagyok ezzel. A sajtó részéről viszont mindig támadásként éltem meg ezt a kérdést, mert nem mondhattam ki kerek perec: „Ez kizárólag rá tartozik, ebben az ügyben nem én vagyok az illetékes!” Nem mondhattam ki: „Ez magánügy, sőt ha az érintett nincs jelen, akkor szerintem közönséges pletyka, én pedig nem pletykálok Matthew háta mögött.” Tudom, hogy a hallgatás sokszor nagyobb károkat okozhat, mint a nyers valóság, így néha csak annyit mondtam: „Szerintem jól van.” Így legalább kevesebb reflektorfény irányult rá, és nagyjából nyugodtan gyógyulhatott.

De ha őszinte akarok lenni, én magam sem tudtam, hogy van Matthew. Ahogy a könyvben is leírja, titkolta a betegségét. És időbe telt, mire elég erősnek érezte magát ahhoz, hogy elmesélje nekünk, min meg keresztül. Ezekben az években meg sem próbáltam az ügyeibe avatkozni vagy felelősségre vonni őt, mert ha mást nem is, annyit azért megtanultam a szenvedélybetegségekről, hogy nem rajtam múlik, Matthew tiszta-e vagy sem. Ennek ellenére voltak időszakok,

ELŐSZÓ

amikor felmerült bennem, vajon nem tettem-e rosszul, hogy szemet hunytam, hogy nem léptem. De aztán rájöttem, hogy ez a betegség önmagából táplálkozik, és olyan könyörtelen, hogy semmi sem állhatja az útját.

Ezért inkább Matthew-ra összpontosítottam, aki minden áldott nap mosolyt csalt az arcomra, hetente egyszer pedig úgy megnevettetett, hogy sírtam a röhögéstől és nem kaptam levegőt. Ott volt ő, Matthew Perry, akinek vág az esze... aki elbűvölő, kedves, érzékeny, nagyon értelmes és racionális. Aki a küzdelmei ellenére is ugyanaz az ember maradt. Ugyanaz a Matthew, aki az első perctől kezdve fel tudott vidítani minket, amikor éjnek évadján a főcímjelenetet forgattuk abban a bizonyos szökőkútban, és már nagyon kivoltunk.

„Nem is emlékszem, milyen volt az élet a szökőkúton kívül!” „Jól befürödtek, mi?” „Hú, de benedvesedtem!” (Matthew érdeme, hogy a főcímjelenetben az egész banda teli szájjal nevet.)

Mivel a *Jóbarátok* után már nem találkoztunk mindennap, fogalmam sem volt, mi lehet vele.

Csak utólag, a könyvből értesültem róla, mi mindenben ment keresztül a függősége miatt. Mesélt pár dolgot, de nem ilyen részletesen. Most azonban őszinte és aprólékos részletességgel tárulkozik ki előttünk. Az embereknek végre nem tőlem vagy valaki mástól kell megkérdeznünk, hogy van Matthew. Mert ő maga mondja el nektek.

A leghetlenebb helyzetekből is győztesen került ki, de fogalmam sem volt róla, milyen kevésen múlt az élete. Örülök, hogy itt vagy, Matty. Ügyes voltál. Szeretlek.

– Lisa

Prológus

Sziasztok, a nevem Matthew, bár lehet, hogy ti más néven ismertek. A barátaimnak csak Matty.

És csoda, hogy élek.

Ha akarjátok, képzeljétek azt, hogy ezek az üzenetek a túlvilágról érkeznek: az én túlvilágomról.

Ez a Fájdalom Hetedik Napja. És ennek a Fájdalomnak a kiváltója nem egy lábujjtörés vagy a *Már megint bérgyilkos a szomszédom*. Azért írom nagybetűvel, mert ez a legborzalmasabb Fájdalom, amiben valaha részem volt: a fájdalom platóni ideája, az eszménykép. Egyesek azt állítják, hogy a vajúdásnál nincs elviselhetetlenebb kín: nos, az én gyötrelmem szerintem még azt is felülmúlta, és még az az öröm sem adatott meg nekem, hogy a végén a karomba vehetek egy újszülöttet.

És a Fájdalom Hetedik Napja mellett ez volt a Renyheség Tizedik Napja is egyben. Ha értitek, mire gondolok. Tíz napja nem szartam... na, erre akartam kilyukadni. Valami nem stimmel, nagyon nem. Nem az a tompa, lüktető fájdalom volt, mint a fejfájás; még csak nem is szűrő, hasogató, mint a hasnyálmirigy-gyulladás, amit harmincéves koromban szedtem össze. Ez másfajta Fájdalom volt. Mintha az egész

testem szét akarna robbanni. Mintha a bensőm erőszakkal próbálna utat törni magának. Ez a Fájdalom nem ismert irgalmat.

És a hangok... istenem, a hangok! Én alaphól egy csendes, magának való pasas vagyok. De aznap éjjel torkom szakadtából üvöltöttem. Néha, éjszaka, amikor éppen olyan a széljárás, és az autók is mind leparkoltak, tisztán hallani, ahogy a Hollywood Hillsen a prérifarkasok iszonytató hangok kíséretében széttépnek valamit, ami panaszosan üvölt. Először olyan, mintha gyerekek nevetnének a távolban, mígnem rájössz, hogy ez nem az: ez bizony a halál előszele. De a legrosszabb mégiscsak az, amikor abbamarad a vonyítás, mert tudod, hogy a préda halott. Az maga a pokol.

A pokol igenis létezik. Ne hagyjátok, hogy bárki is mást mondjon nektek! Én már jártam ott, létezik, vita lezárva.

Azon az éjszakán én voltam a préda. Sikoltoztam, ellenálltam, foggal-körömmel küzdöttem az életemért. A csend a véget jelentette volna. Nem is sejtettem, milyen közel voltam hozzá.

Akkoriban egy dél-kaliforniai bentlakásos intézetben éltem, amit alkoholbetegeknek tartottak fenn. Ebben nincs semmi meglepő: a fél életemet rehabilitációs központokban és bentlakásos intézetekben töltöttem. Ami huszonnégy évesen még elmegy, de negyvenkét évesen már kevésbé. Én negyvenkilenc éves voltam, és még mindig egy helyben toporogtam.

Ekkor már többet tudtam a drogfüggőségről és az alkoholizmusról, mint bármelyik coach vagy orvos, akivel ezekben az intézményekben találkoztam. Sajnos ez a fajta önismeret nem vezet sehová. Ha a józan-sághoz a kemény munkán és tájékozottságon keresztül vezetne az út, ez a kórság idővel halvány, kellemetlen emlékfoslánnyá szelídülne.

Hogy életben maradjak, hivatásos beteggé képeztem ki magam. Ne szépiítsük! Negyvenkilenc évesen még mindig rettegtem az egyedül-léttől. Amikor egyedül voltam, a zakkant agyam (ami egyébiránt csak ezen a téren zakkant) mindig talált valami ürügyet, hogy megtegyem az elképzelhetlent: igyak és drogozzak. Ezzel a viselkedéssel hosszú évtizedekre megnyomorítottam magam, és rettegek, hogy megint megteszem. Akár húszezer ember elé is gond nélkül kiállok, de hagy-jatok egyedül egy estére a kanapémon a tévé előtt, és szétparázom magam. És ez a félelem a saját fejemben lakozik. Félek a gondola-taimtól, attól, hogy az elmém megint rávesz arra, hogy a drogokhoz nyúljak, mint már annyiszor. Az elmém az életemre tör, ez nem is kérdés. Magányos vagyok, és folyamatosan itt lappang bennem ez a vágyakozás, ez a kényszerképzet, hogy valami rajtam kívül álló do-logban kell keresnem a gyógyírt. Pedig már minden megvolt, amit a külvilág kínálhat!

Julia Roberts a csajom. *Nem számít, akkor is inni kell.*

Most vettem meg álmaim házát, az egész várost belátni az ablaká-ból! *Drogdíler nélkül fabatkát sem ér.*

Egymillió dollárt keresek hetente. Na, ki a király? *Iszol valamit? Jó hogy! Hülye kérdés!*

Mindent kipróbáltam, de csak áltattam magam. Semmi sem segít-tett. Évekbe telt, mire egyáltalán felfogtam, mi lehet a megoldás. Félre ne értsetek! Amit az előbb felsoroltam – Julia, az álomház meg a heti egymillió dollár –, mind csodálatos élmény volt, örökké hálás leszek értük. Mázlista vagyok. Tudom, mitől döglük a légy.

Csak éppen rossz helyen keresgéltem. Ha mindent újrakezdenék, jelentkeznék a *Jóbarátok*ba? Naná! Vedelnék ezerrel? Naná! Ha nincs

a pia, hogy megnyugtassa az idegeimet és felvidítson, már huszonevesen leugrottam volna egy felhőkarcoló tetejéről. Nagypám, a csodálatos Alton L. Perry, alkoholista apa mellett nőtt fel, így egy korty szeszt sem ivott életében, és kilencvenhat hosszú, gyönyörű évet ért meg.

De én nem vagyok a nagypám.

Ezt nem azért írom, hogy sajnáltassam magam, hanem mert igaz. Mert rajtam kívül mást is zavarhat, hogy bár az eszével tudja, hogy abba kellene hagynia az ivást – hozzám hasonlóan ő is roppant tájékozott és tisztában van a következményekkel –, mégsem tud leszokni. Nem vagytok egyedül, testvéreim. (A szótárban az én buta képeimmel kellene illusztrálni a „szenvédélybeteg” címszót.)

A dél-kaliforniai rehabilitációs intézetben Nyugat-Los Angelesre nézett az ablakom, és két franciaágy volt a szobámban. A másik ágy az asszisztensemé/legjobb barátomé, Eriné volt, aki lesbikus, és akit nagy becsben tartok, mert a női társaság élvezetét nyújtja nekem, viszont nem kell tartanom a romantikus feszültségtől, ami olyan sokszor megmérgezi a hetero nőkkel való baráti kapcsolataimat. (Arról nem is beszélve, hogy van kivel kitárgyalni a jó csajokat.) Erint két évvel korábban ismertem meg egy másik rehabilitációs központban, ahol akkoriban dolgozott. Akkor még nem voltam tiszta, de minden tekintetben csodálatosnak tartottam Erint, rögtön el is csábítottam az intézetből, megtettem asszisztensemnek, és végül ő lett a legjobb barátom. Ő is pontosan tudja, miről szól a függőség, és jobban nyomon követi a küzdelmeimet, mint bármelyik orvos.

Annak ellenére, hogy Erin megnyugvást hozott az életembe, még mindig sok álmatlan éjszakát töltöttem Dél-Kaliforniában. Az alvás

komoly nehézséget jelent a számomra, főleg ha elvonón vagyok. Ezzel együtt szerintem életemben nem aludtam négy óránál többet egyhuzamban. Az sem javított a helyzeten, hogy állandóan börtönös dokumentumfilmeket néztünk, és a sok Xanax miatt, amit belém tömtek, az agyam ledobta a láncot, az lett a mániám, hogy én is rab vagyok, és az intézet valójában börtön. Van egy pszichiáterem, akinek az a vesszőparipája, hogy „a valóság tanult ízelet”. Nos, ami a valóságot illeti, én az ízeletérzékemet és a szaglásomat is elvesztettem; értelmi képességek szempontjából covidos lettem; téveszmék gyötörtek.

A Fájdalomban azonban nem volt semmi téveszme; sőt, olyan rettenetes volt, hogy még a dohányzásról is leszoktam miatta, ami, ha figyelembe vesszük, mennyit bagóztam, elég biztos jele volt annak, hogy nagy a baj. Az intézet egyik alkalmazottja, akinek akár az is állhatott volna a névtábláján, hogy TAPLÓ NŐVÉR, javasolta, hogy vegyek keserűsós fürdőt, az majd enyhíti a „kellemetlenségeket”. Az ember nem egy doboz sebtapasszal megy ki egy közlekedési baleset-höz; nem hagyja, hogy egy Fájdalomtól megtört ember a saját levében ázzon. De ne feledjük, a valóság tanult ízelet, úgyhogy kipróbáltam a keserűsós fürdőt.

Pucéran ültem a Fájdalomban, és úgy vonyítottam, mint egy kutya, amit éppen cafatokra tépnek a prérifarkasok. Erin meghalott... A fenébe, szerintem még San Diegóban is hallották az üvöltésemet. Megjelent a fürdőszobaajtóban, lenézett a nyomorult, meztelen, Fájdalomtól vonagló testemre, és csak ennyit kérdezett:

– Bemenjünk a kórházba?

Ha Erin úgy ítélte meg, hogy a probléma kórházért kiált, akkor így is volt. Ráadásul már az is feltűnt neki, hogy nem dohányzom.

– Ez rohadt jó ötlet – mondtam két ordítás között.

Erin valahogy kiségitett a kádból, és szárazra törölt. Éppen a ruhámat vettem vissza, amikor az egyik pszichológusnő – aki feltehetően a kutyamészárlás hallatán rohant a helyszínre – megjelent az ajtóban.

– Beviszem a kórházba – mondta Erin.

Catherine, a pszichológus, történetesen egy gyönyörű, szőke nő volt, akinek állítólag már az érkezésemkor megkértem a kezét, szóval nem különösebben rajongott értem. (Nem vicc, amikor megérkeztünk, annyira ki voltam ütve, hogy ott helyben megkértem a kezét, aztán legurultam a lépcsőn.)

– Csak drogot keres – közölte Catherine Erinnel, miközben folytattam az öltözködést. – A kórházban is egyből azt fog kérni.

Na, fuccs a házasságnak, gondoltam magamban.

Az üvöltözés miatt mások is azt hihették, hogy kutyabelsőségek borítják a fürdőszobapadlót, vagy valakinek komoly Fájdalmai vannak. A vezető pszichológus, Charles – gondoljatok csak bele: férfimodell apa, hajléktalan anya – szorosan Catherine mellé állt, hogy elzárja a kijáratot.

Elzárja a kijáratot? Mi ez itt, óvoda?

– Ő a mi betegünk – jelentette ki Catherine. – Nincs jogod magaddal vinni.

– Ismerem Mattyt – erősködött Erin. – Nem drog kell neki.

Aztán felém fordult.

– Be kell menned a kórházba, Matty?

Bólintottam, és még sikoltoztam is hozzá.

– Beviszem – mondta Erin.

Valahogy sikerült kisurrannunk Catherine és Charles mellett, és az épületből a parkolóba szaladtunk. Nem azért mondom, hogy „valahogy sikerült”, mert Catherine és Charles olyan nagyon meg akartak állítani minket, hanem mert a Fájdalom minden lépéssel egyre gyötrelmesebbé vált.

Egy fényes sárga gömb világított az égen, és megvetően nézett le rám, mit sem törődve a kínjaimmal.

Mi az ott?, gondoltam magamban tébolyultan. *Ja, a nap! Persze...* Nem sűrűn hagytam el a szobámat.

– Sürgős eset súlyos hasi fájdalmakkal – mondta Erin a telefonba, miközben kinyitotta a kocsit.

Az autó egészen addig jelentéktelen, hétköznapi tárgynak tűnik, amíg le nem tiltanak róla, mert utána viszont a szabadság zálogává és a sikeres előző életed jelképévé válik. Erin beemelt az anyósülésre, én pedig hátradőltem. Iszonyúan görcsölt a hasam.

Erin beült a kormány mögé, felém fordult, és így szólt:

– Azt akarod, hogy gyorsan odaérjünk, vagy kerüljem ki az összes Los Angeles-i kátyút?

– Mindegy, csak menjünk már! – nyögtem ki nagy nehezen.

Charles és Catherine időközben úgy döntöttek, hogy megfeszített erővel próbálnak feltartóztatni minket, és a kocsi elé álltak. Charles felemelte a kezét, és úgy fordította felénk a tenyerét, mintha pusztá kézzel akarná megállítani a másfél tonnás gépjárművet.

Ha ez még nem lett volna elég, Erin nem tudta beindítani az autót. Tudjátok, nálam a gyújtás úgy működik, hogy hangosan rászólok a kocsira, hogy induljon már, mert szerepeltem a *Jóbarátokban*.

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

Catherine és Nagy Tenyér nem mozdult. Miután Erin rájött, hogyan indítsa be azt a nyavalyás kocsit, már csak egy dolog volt hátra: felpörgetni a motort, sebességbe tenni az autót, és felkapatni a járdaszegélyre. Az egész testem beleremegett, majdnem kinyiffantam. Erin, két kerékkal a járdaszegélyen haladva, elrobogott Catherine és Charles mellett, majd kikanyarodott az útra. A pszichológusok tehetetlenül néztek utánunk, bár ezen a ponton már azt sem bántam volna, ha Erin áthajt rajtuk. Állati ijesztő ám, amikor nem tudod abbahagyni a sikoltozást!

Ha csak azért viselkedtem volna így, hogy droghoz jussak, simán megkapom az Oscart.

– Direkt hajtasz át minden fekvőrendőron? Nem tudom, feltűnt-e, de elég cefetül vagyok. Lassíts már! – könyörgtem.

Patakokban folytak a könnyeink.

– Muszáj sietnem. – Erin aggódalmasan és félve függesztette rám barna, együttérző tekintetét. – Ez nem játék.

Nagyjából ekkor ájulhattam el. (Amúgy a fájdalomskálán a 10-es stádium az eszméletvesztés.)

[Megjegyzés: a következő néhány bekezdés inkább életrajz lesz, mint visszaemlékezés, mert nem voltam magamnál.]

A legközelebbi kórház a Szent János volt. Mivel Erin előrelátóan felhívta őket, hogy VIP-vendég érkezik, egy ember elénk jött a mentőparkolóba. A telefonbeszélgetés idején Erin még nem sejtette, milyen rettenetes állapotban vagyok, így leginkább a hírnevem miatt aggódott. A kórháziak viszont látták, hogy nagy a baj, és gyorsan bevittek a vizsgálóba. Ahol állítólag azt találtam kérdezni: